

Notitie inventarisatie corona-effecten op duurzame energiesector

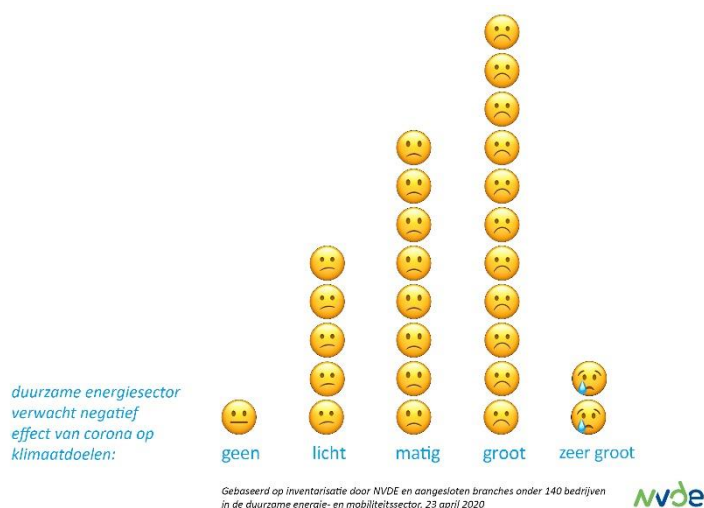
23 april 2020

Inventarisatie

Klimaatdoelstellingen

De coronacrisis heeft grote invloed op onze samenleving – en ook op de duurzame energiesector en de energietransitie. Dat blijkt uit dit tweede onderzoek dat de NVDE heeft gedaan bij bedrijven die werken aan de energietransitie. Er zijn flinke zorgen dat de coronacrisis de Nederlandse klimaatdoelstellingen in gevaar brengt. Bijna de helft van de bedrijven in de duurzame energiesector verwacht een groot tot zeer groot negatief effect op het halen van de doelen voor klimaat en duurzame energie, zoals benoemd in het Klimaatakkoord. De belangrijkste redenen zijn het wegvallen van de vraag en het stilvallen van nieuw op te starten projecten. Vertraging in beleidsmatige processen, zoals de Regionale Energiestrategieën, blijkt een belangrijk knelpunt. Dit blijkt uit de inventarisatie die de Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) en de aangesloten brancheorganisaties hielden onder hun leden.

Bijna helft van de bedrijven duurzame energie verwacht (zeer) groot negatief effect van de coronacrisis op halen klimaatdoelstellingen.

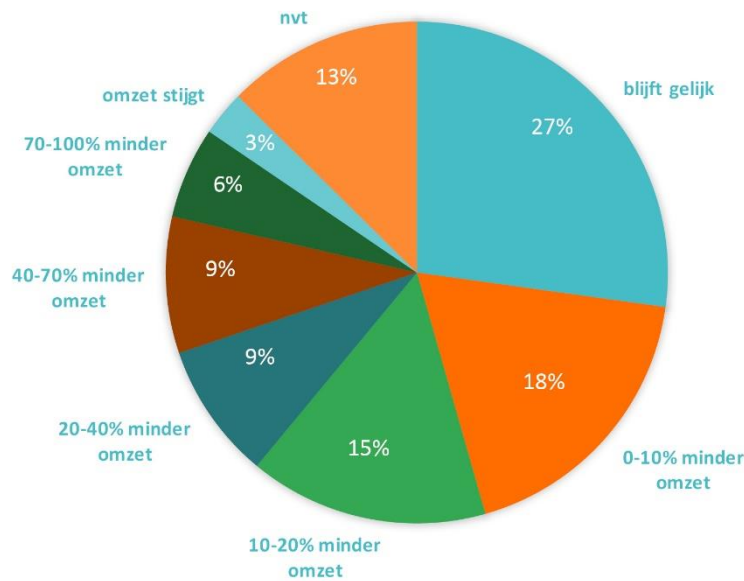
Negen procent van de bedrijven in de duurzame energiesector verwacht een zeer groot negatief effect van de coronacrisis op het halen van de klimaatdoelen. Veertig procent verwacht een groot negatief effect. 29 Procent ziet een matig negatief effect.

Omzetverlies

Bijna een kwart van de bedrijven verwacht in het tweede kwartaal dit jaar een omzetsdaling van minimaal 20 procent door de coronamaatregelen. Zes procent van de bedrijven ziet de omzet zelfs bijna helemaal wegvallen. Kleinere bedrijven (minder dan 50 fte) melden vaker verwachtingen van fors omzetverlies (meer dan 40 procent) dan grotere.

Startups en scale-ups hebben een extra knelpunt, doordat een omzetverlies van tenminste 20 procent ten opzichte van 2019 een criterium voor economische steun is via de Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW). Scale-ups zitten doorgaans in een snelle groeifase en baseren daar ook hun investering op. De duurzame energiesector kent veel startups en scale-ups.

Verwachte omzetzijding duurzame energiesector tweede kwartaal 2020

NVDE inventarisatie, 23 april 2020

De helft van de bedrijven zegt dat er geen nieuwe projecten meer worden opgestart. Andere belangrijke oorzaken zijn het wegvallen van de vraag (45 procent respondenten), het stilvallen van lopende projecten vanwege veiligheid (30 procent) en/of financiële redenen (31 procent) en problemen met participatie door het verbod op bijeenkomsten (32 procent). Een kwart van de bedrijven/organisaties heeft minder omzet omdat het lastig is om op locatie te werken (bijvoorbeeld achter de voordeur). Een kwart noemt problemen met het aantrekken van nieuwe investeringen. Schaarste aan materialen (bijvoorbeeld uit China) wordt door 20 procent van de bedrijven genoemd. Bedrijven en organisaties zijn zelf aan de slag om de knelpunten op te lossen. Verschillende bedrijven noemen dat zij participatieprocessen nu digitaal uitvoeren. Het protocol 'Samen veilig doorwerken' wordt regelmatig genoemd, maar biedt nog niet in alle situaties een oplossing.

Knelpunten duurzame energiesector door coronacrisis

Percentage bedrijven dat aangeeft tegen de genoemde knelpunten aan te lopen
NVDE inventarisatie, 23 april 2020

Beleidsprocessen

Ruim de helft van de bedrijven voorziet problemen doordat de Regionale Energiestrategieën (RES) en wellicht ook de transitievisies warmte vertraging oplopen. Een kwart van de bedrijven/organisaties geeft aan dat de gemeente procedures heeft stilgelegd. Achttien procent ondervindt hinder door wachttijden bij de Raad van State.

Knelpunten beleidsprocessen energietransitie door coronacrisis

Innovatie

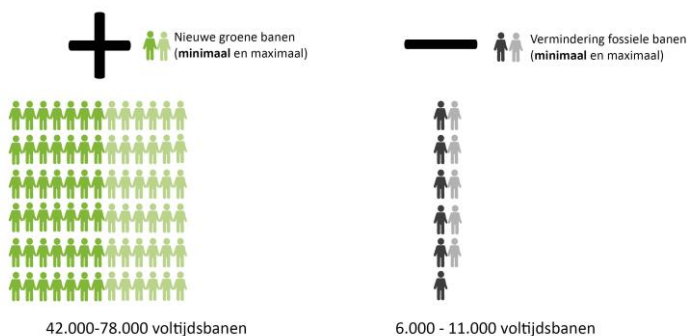
Innovatie krijgt in coronatijd meestal een lagere prioriteit omdat de focus ligt op operationeel blijven. Toch zijn er ook bedrijven die constateren dat innovaties over specifieke onderwerpen juist nu een hogere prioriteit kunnen krijgen. Men noemt het digitaliseren van advies aan bewoners, ontwikkelprogramma's voor woningrenovatie omdat veel mensen nu thuis zijn, digitale participatiemethodes, online opleidingen, smart grids, high speed rail infra ter vervanging van vliegverkeer en het verhogen van de productie van duurzame energie om minder afhankelijk te zijn van het buitenland.

Oplossingen

Het is duidelijk dat de coronacrisis forse invloed heeft op de maatschappij, inclusief de duurzame energietransitie. De regering wil economisch herstel en vergroening zoveel mogelijk combineren. De NVDE is het daar van harte mee eens en ziet volop mogelijkheden. Uitvoering van het klimaatakkoord biedt de beste basis voor 'groen herstel'. Dit zorgt bijvoorbeeld voor veel werkgelegenheid, zo bleek eerder uit onderzoek van TNO in opdracht van de NVDE.

Klimaatakkoord kan ruim 70.000 banen creëren

Werkgelegenheid in 2030 tov 2019

bron: TNO rapport 'Verkenning werkgelegenheidseffecten van klimaatmaatregelen' maart 2019. Visualisatie NVDE

Corona zal invloed hebben op de doelen voor 2030 maar de precieze impact staat natuurlijk nog lang niet vast. Dit kan ook verschillen per sector. De NVDE pleit er daarom voor dat alle uitvoeringsoverleggen van het Klimaatakkoord (voorheen: klimaattafels) worden betrokken bij de oplossing. Welke aanvullende maatregelen zijn er mogelijk en wenselijk om onder de nieuwe omstandigheden koers te houden en de doelen te halen? Binnen de eigen sector, maar nadrukkelijk ook in de samenwerking tussen sectoren.

Tegelijkertijd zijn er concrete en snelle maatregelen nodig om de ergste economische gevolgen in de sector op te vangen, vakmensen te behouden die zo hard nodig zijn en tempo in de transitie te houden. De NVDE is blij dat het ministerie van EZK hier al mee is begonnen. Naast de algemene economische steunmaatregelen kondigde Minister Wiebes bijvoorbeeld op 21 april aan dat hij SDE+-projecten met een realisatietermijn in 2020 één jaar ontheffing zal geven, als zij vertraging oplopen buiten hun invloedssfeer. Uit de eerste NVDE-inventarisatie in maart bleek hoe nodig deze ontheffing is. Nu duidelijk is dat de coronacrisis nog steeds zulke grote gevolgen heeft, zijn meer van dit type maatregelen nodig. Uitgangspunt van de NVDE is dat economische steun bij voorkeur gebruikt moet worden om bedrijven in onze sector aan het werk te houden met de energietransitie – en zo het beroep op het algemene economische en sociale ‘vangnet’ zoveel mogelijk te beperken.

Korte termijn

De NVDE ziet op basis van de inventarisatie onder haar leden de volgende mogelijkheden voor maatregelen voor de korte termijn (voor de zomer).

Gebouwde omgeving:

De NVDE stelt voor om de Subsidie Energiebesparing Eigen Huis (SEEH) te versimpelen. Bewoners zijn nu verplicht om twee maatregelen te nemen om subsidie te krijgen. Wij stellen voor om die eis tijdelijk te laten vallen, omdat elke maatregel telt en omdat de isolatiesector merkt dat de omzet door coronaonzekerheid zeer fors terugloopt. Dit helpt om de drempel voor verduurzaming te verlagen.

Daarnaast stellen we voor om eenmalig een ‘snelle beslissersbonus’ in te voeren voor isolatie, warmtepompen en zonneboilers. Iedereen die voor 1 juli 2020 een offerte tekent en voor september uit laat voeren, krijgt dan een extra premie boven op de bestaande subsidiemogelijkheden voor particulieren en MKB.

Ook woningcorporaties zouden een ‘snelle-actie-bonus’ moeten krijgen. Woningcorporaties die nog voor 1 juli extra klussen voor verduurzaming in de markt zetten, krijgen bijvoorbeeld korting op de verhuurdersheffing.

Tenslotte zou de Renovatieversneller ook voor utiliteitsbouw en maatschappelijk vastgoed kunnen worden ingezet. Dit is een subsidieregeling waarin vastgoedeigenaren, samen met marktpartijen, op grote schaal, gestandaardiseerde renovaties uitvoeren en zo kostenreductie op lange termijn kunnen realiseren. De regeling geldt nu alleen voor corporatiebezit.

Elektriciteit

De businesscase voor zonne- en windenergie is sterk gebaat bij elektrificatie van de industrie. Het is belangrijk dat daar nu een routekaart met concrete stappen voor komt, zoals die er bijvoorbeeld ook is voor waterstof. Zo wordt niet alleen het aanbod, maar ook de vraag naar groene stroom gestimuleerd.

De regionale energiestrategieën (RES) zijn erg belangrijk voor zon en wind. Het is begrijpelijk dat daar nu extra tijd voor nodig is. Dit heeft wel gevolgen, die ook moeten worden opgelost. Bijvoorbeeld om te zorgen dat er ook op korte termijn voldoende vergunningen komen zodat projecten van start kunnen. Daarbij hoort ook uitbreiding van de capaciteit bij de landelijke en lokale overheid en de Raad van State. De transitie heeft niet alleen veel doeners nodig maar ook voldoende regelars.

Het is belangrijk dat de extra investeringen in het elektriciteitsnet door kunnen gaan. Ook daar zijn vergunningen voor nodig – en de ruimte om tijdig en proactief te kunnen investeren in versterking en innovaties.

Mobiliteit

De vraag naar elektrische auto's is fors afgenomen door de coronacrisis. De bijtelling voor elektrische auto's zou per 1 januari 2021 stijgen van 8 procent naar 12 procent. De NVDE pleit voor een meer geleidelijke verhoging van de bijtelling in de komende jaren om te zorgen dat deze markt voldoende door kan groeien.

Laadinfrastructuur is cruciaal voor de groei van elektrisch rijden, maar de businesscase daarvoor is ingrijpend verslechterd door corona. Om stagnatie van de uitrol te voorkomen, is een tijdelijke financiële stimulans nodig.

Daarnaast is het belangrijk om de aanschafsubsidie voor elektrische personenauto's zoals gepland nog dit jaar van start te laten gaan en de aanschafsubsidie voor emissieloze bestel- en vrachtauto's zo snel mogelijk in te voeren.

Startups en scale-ups

Voor startups en scale-ups is maatwerk nodig. Voor hen zou omzetverlies van minimaal 20 procent ten opzichte van 2019 niet als criterium voor steunmaatregelen (in de NOW) moeten gelden, maar gekeken moeten worden naar andere criteria die wel aansluiten bij hun groeimodel. Belangrijk is het snel uitwerken van mogelijkheden voor overbruggingskredieten. Gelukkig wordt daaraan gewerkt. De energietransitie heeft de innovatiekracht van snel groeiende startups en scale-ups hard nodig.

Investeringsstimuleren

Voor alle sectoren geldt dat het belangrijk is om de investeringsbereidheid van bedrijven te bevorderen. Dat kan met goede 'zachte' kredieten, bijvoorbeeld via InvestNL.

Een andere mogelijkheid is de Tijdelijke Regeling Willekeurige Afschrijving. Een bedrijf kan hiermee zelf bepalen wanneer hij zijn investering afschrijft en daarmee ten laste van de winst brengt. Dit is in 2008 ingevoerd voor alle sectoren en zou nu gericht kunnen worden ingezet voor investeringen ten behoeve van de doelen van het Klimaatakkoord.

Langere termijn

Het waarmaken van het Klimaatakkoord is het best denkbare groene herstel van Nederland na de coronacrisis, volgens de NVDE. Het Klimaatakkoord is en blijft een banenmachine. Daar hoort wel bij dat er extra maatregelen nodig zijn. Dat was ook vóór de coronacrisis al zo en dat geldt nu nog sterker. Dit geeft de beste garantie voor groene groei, met vele banen en kansen.

De NVDE rekent erop dat de overheid bereid is om extra maatregelen te nemen om de doelen uit het Klimaatakkoord te halen, net als alle partijen die het hebben ondertekend. Gezien de omvang van de nieuwe uitdaging, pleit de NVDE ervoor dat alle uitvoeringsoverleggen (voorheen: klimaattafels) de vraag krijgen om nu al na te denken over aanvullende maatregelen om onder de nieuwe omstandigheden koers te houden en de doelen te halen.

Het is belangrijk om dit in samenhang te doen en op basis van goede analyses van onder andere het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). De NVDE denkt dan bijvoorbeeld aan de volgende onderwerpen:

Gebouwde omgeving:

- Er is waarschijnlijk extra financiële ruimte nodig voor maatregelen op het gebied van isolatie en duurzame warmte, voor onder andere gemeenten, woningcorporaties, particulieren, Mkb'ers en warmtebedrijven. Dit kan bijvoorbeeld via subsidie en/of een lagere BTW voor woningrenovatie.

- De bestaande verplichting om te voldoen aan de Wet Milieubeheer kan tevens als eis gelden om in aanmerking te komen voor economische herstelmaatregelen. Zo steunen we de bedrijven die klaar zijn voor de economie van de toekomst. Dit gaat over rendabele investeringen met een terugverdientijd van maximaal 5 jaar, dus dit past bij uitstek bij een 'groen herstel'.
- Particulieren die een woning verkopen die voldoet aan de minimumstandaard voor isolatie, zouden een korting kunnen krijgen op de overdrachtsbelasting. De verhuurdersheffing kan de verduurzaming bij woningcorporaties sterker stimuleren.

Elektriciteit

- Het is erg belangrijk om de elektrificatie van de industrie te bevorderen – waarbij de industrie verduurzaamt en de vraag naar groene stroom toeneemt. De sector kan goed leveren, maar heeft wel voldoende inkomsten nodig. Idealiter gaat dit om langere termijn contracten (PPA's), inclusief mogelijkheden voor flexibiliteit. Het zou erg helpen als dergelijke afspraken een financieel voordeel of extra garantstelling krijgen.
- De onzekerheid over de inkomsten van subsidievrije windparken op zee moeten worden opgelost. Er zijn mogelijkheden om de kosten nog verder te verlagen. Flexibele elektrificatie van de industrie versterkt de businesscase. Een extra mogelijkheid om te overwegen is een 'contract for difference', waarbij de eigenaar van het windpark en de overheid zowel de risico's als de kansen ten aanzien van de inkomsten delen.
- Investerings in alle vormen van energie-infrastructuur, inclusief innovaties, zorgen ervoor dat de transitie voorspoediger zal gaan. Alle technische oplossingen kunnen hier hun voordeel mee doen. Het voordeel is bovendien dat dit relatief veilige investeringen zijn.

Mobiliteit

- Nederland heeft inmiddels langdurig en grootschalig geëxperimenteerd met 'Het Nieuwe Werken'. Dit is bij veel mensen, bedrijven en organisaties een nieuwe routine aan het worden. Het is belangrijk om die routine vast te houden, want dit levert veel milieuwinst op en lijkt bovendien de productiviteit ten goede te kunnen komen.
- Het is belangrijk om vast te houden aan de doelstellingen, zowel bij personenauto's als voor vrachtwagens. De belastingvoordelen en subsidies kunnen zorgen dat Nederland hiermee op koers blijft. Elektrische deelauto's zijn een aantrekkelijke manier om veel mensen kennis te laten maken. Financiële ontzorging, bijvoorbeeld via renteloze kredieten, kunnen de investeringsdrempel beperken. Dit is zowel relevant voor particulieren als bijvoorbeeld voor Mkb'ers in de transportsector.
- Een voortvarende uitvoering van de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) is essentieel. Zet daarom de huidige impulsen die de businesscase van laadpunten positief beïnvloeden voort. Zo vormen hernieuwbare brandstofeenheden (HBE's) een belangrijke stimulans voor de businesscase van emissieloos vervoer. Deze impuls moet worden voortgezet bij de implementatie van de RED2-richtlijn. Daarnaast is tot 2020 een verlaagd tarief energiebelasting voor publiek laden in de wet vastgelegd. Verlenging van deze vrijstelling in de 1e staffel van de energiebelasting (de eerste 10.000 kWh) bij publiek laden is noodzakelijk voor de uitvoering van de NAL, alsook toepassing van dit verlaagde tarief op thuisladen.

Methode:

De inventarisatie is op 14 april verstuurd naar ruim 2000 bedrijven/organisaties die lid zijn van de NVDE of één van de daarbij aangesloten brancheorganisaties (BodemenergieNL, Energie Samen, Holland Solar, NBKL, NHK, NWEA, Platform Bio-Energie, Platform Geothermie, Vereniging Wärmtepompen, Wärmtenetwerk Nederland). Hij is ingevuld door 140 bedrijven/organisaties, uiterlijk op maandag 20 april. Deze notitie is gebaseerd op een eerste analyse van de resultaten. Binnenkort publiceert de NVDE een uitgebreidere analyse.